

วรรณคดี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ลักษณะของครูที่ดีที่พึงประสงค์ของแต่ละสถานศึกษา แต่ละระดับการศึกษา หรือของแต่ละสังคมและประชาชนทั่วไปนั้น ได้มีการศึกษาค้นคว้า วิจัย รวมทั้งการ เสนอบทความไว้ในหนังสือ วารสารและเอกสารต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยได้ พยายามรวบรวมข้อคิดเห็นและผลงานการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะของครูกิ่งกลาวทั้งใน ประเทศและต่างประเทศ ซึ่งเป็นลักษณะของครูพลศึกษาและครูโยทัวไปดังนี้

ลักษณะของครูทั่วไปจากทัศนะและความคิดเห็นของนักศึกษา นักคนควา

บุญถิ่น อัครถาวร ได้กล่าวถึงลักษณะของครูไว้ว่า ครูที่ดีควรมีลักษณะที่ สำคัญอย่างน้อย 3 ประการ คือ

1. ครู ควร เป็นผู้มีความรู้ คือ มีทั้งความรู้ในเนื้อหาวิชา และจะต้องสร้างสมความรู้เพิ่มพูนอยู่เสมอ
2. ครูควร เป็นผู้สามารถในกลวิธีสอน สามารถถ่ายทอด ความรู้ แนววิถีแห่งปัญญา และอุบรมชักรนำเด็กไปสู่หนทางอันคิงงาม
3. ครูควร เป็นผู้ที่ยิ้มไปควยคุณธรรมและวัฒนธรรม¹

สุรินทร สรสิริ มีความเห็นว่า ครูที่ดีจะต้องมีคุณลักษณะ 4 ประการคือ

1. บุคลิกภาพดี แต่งกายดี เชื่อมั่นในตนเอง วาจาดี และปรับตัวดี
2. การจัดห้องเรียนมีความเหมาะสมในบรรยากาศ ถูกสุขลักษณะ เก็บอุปกรณ์ต่าง ๆ ไวอบางเหมาะสม

¹บุญถิ่น อัครถาวร, "แนวนโยบายการผลิตครูในอนาคต," เอกสารชุด
เผยแพร่การศึกษา 10 (ตุลาคม 2514) : 12-17.

3. มีความสัมพันธ์อันดีกับนักเรียน
4. มีการสอนดี มีการเตรียมการสอนตามหลักสูตร และสอนได้ตามนั้น และครูจะต้องมีความรู้ในเรื่องที่สอนเป็นอย่างดี¹

ระปะนี้ นาคทรพรพ ไคกล่าวถึงคุณสมบัตินักครูไว้ 7 ประการ คือ

1. นารัก คือ มีบุคลิกภาพที่ลูกศิษย์อยากเข้าใกล้
2. หนักแน่น คือ มีใจคอหนักแน่น และมั่นคงควยความรู้ ทำไหนาเคารพ
3. นายกยอง คือ เป็นผู้ที่ศิษย์ยกย่องไคอย่างเต็มใจไม่มีล้มลคมใน
4. คอยวากล่าวคักเตือนถือเป็นหน้าทีของครู ต้องกระทำไคโดยปราศจากอคติ
5. ออกทนคอดอยคำ คือ ครูต้องออกทนคอดอยคำของศิษย์ไคถาหนไคไคโดยครูมีทั้งเมตตาศาธรรมและขันติธรรม จะชุนะนำใจศิษย์ไคภายหลัง
6. อธิบายขอที่ลึกซึ้งไหงาย คือ ครูต้องรูไควิชาที่ตนสอน และอธิบายไค
7. ไคซักชวนอรฐานะ คือ ผู้เป็นครูไคซักจูงศิษย์ไปไคทางเสียหายหรือเป็นเรื่งที่ไคเป็นไปไคไค²

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการศึกษา ไคกำหนดบทบาทของครูที่พึงประสงค์สรุปไคดังนี้

1. ปรับปรุงตนเองให้ทันสมัยในค่านวิชาการอยุ่เสมอ มั่นใจและศรัทธาในอาชีพครู
2. มีความคิดเป็นของตนเอง กล้าที่จะแสดงความรู้หรือความคิดเห็น

¹ สุรินทร์ สรสิริ, "ครูไคไคเป็นไคอย่างไร," วิทยาราย - 5-(กรกฎาคม 2515) : 3-9.

² ระปะนี้ นาคทรพรพ, "เพื่อนครูในอนาคค," วารสารครูไคสคร - 4 (กุมภาพันธ์ - พฤษภาคม 2517) : 6.

3. ประพฤติตนและวางตนอยู่ในกรอบของศีลธรรม จรรยาที่เป็นที่ยอมรับกันในชุมชน
4. ประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เลี้ยงชีพพอสมควรแก่ศักยภาพ มีความมานะบากบั่นและมีขยันสัจ
5. เปลี่ยนแปลงบทบาทจากผู้ออก ผู้แสดง มาเป็นผู้กระตุน เรา และสนับสนุนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล รู้จักรับผิดชอบ
6. ฝึกนักเรียนให้มีความสามารถในการทำงานร่วมกัน รับผิดชอบ ต่อส่วนรวม เคารพกฎของสังคม มีน้ำใจเป็นประชาธิปไตย
7. สนใจศึกษาธรรมชาติ และความแตกต่างในตัวของศิษย์แต่ละคนเพื่อ ส่งเสริมความถนัดตามธรรมชาติ
8. ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ฝึกฝนคุณธรรม จริยธรรม เห็นคุณค่า และรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชาติ
9. ค้นคว้าหาความรู้ และให้ความสนใจในการเกษตร พอที่สามารถ จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการ เกษตรในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี
10. สนใจในตัวศิษย์แต่ละคนให้ความรัก ความเอาใจใส่เท่าเทียมกัน เพื่อให้ได้รับความสนิทสนมไว้วางใจจากศิษย์
11. ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามวิถีทางประชาธิปไตยแก่ชุมชน โดย ประพฤติตนเป็นแบบอย่าง และชักนำผู้อื่นให้ประพฤติตามในโอกาสอันเหมาะสม
12. รักความยุติธรรม กล้าหาญที่จะต่อสู้เพื่อความ เป็นธรรมของสังคม ควบคู่ปัญหาและสติที่ถูกต้องเหมาะสมตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม
13. เต็มใจที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาท้องถิ่น และ สร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน¹

¹ คณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อการศึกษา, รายงานฉบับสมบูรณ์ ของคณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อการศึกษา (พระนคร : สมาคมผู้บริหาร การศึกษาแห่งประเทศไทย, 2518), หน้า 142.

เมธ เมธสีมา กล่าวถึง ความรับผิดชอบของครูว่า ครูจะต้องมีความ รับผิดชอบต่อเพื่อนครู อาจารย์ ผู้บริหาร ชุมชน และอาชีพการสอน เพราะการ สอนที่ดีมีประสิทธิภาพสูงนั้น ครูต้องสนใจและเพลิดเพลินกับอาชีพของตน ชื่อตรงต่อ หน้าที่ ทำความปรีชาที่ตนยึดเป็นแนวทางปฏิบัติ โดยต้องทำตัวให้เป็นตัวอย่างแก่ผู้เรียน ในวิธีทางที่ถูกต้อง การถ่ายทอดวิชาความรู้ ต้องเป็นไปในทางสร้างสรรค์มากกว่า ทำลายและขัดแย้ง¹

สอ อนันตพงษ์ ใ้ให้ทัศนะเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดีไว้ดังนี้

1. มีความรู้เหมาะสมกับชั้นที่ตนสอนหรือรับผิดชอบ สามารถถ่ายทอด ความรู้ให้แก่ผู้เรียนได้ถูกต้องแจ่มแจ้ง ชัดเจนและแกข้อสงสัยในวิชาที่ตนสอนได้เป็น อย่างดี
2. มีความเข้าใจจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และสามารถปรับเนื้อหา วิชาต่าง ๆ แล้วดำเนินการสอนไปสู่จุดที่ตั้งไว้อย่างถูกต้องและเหมาะสมตามสมควร
3. มีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างดี ปรับตนให้เข้ากับ สังคมหรือชุมชนได้อย่างเหมาะสม สามารถสร้างฐานะของตนได้สูงและมั่นคงขึ้น
4. มีความประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี คือ ปฏิบัติตามศีล 5 ประการ อย่างเคร่งครัด มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความยุติธรรม มีเมตตากรุณา มุทิตา อุเบกขา มีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบภาระงานในหน้าที่ รู้จักประหยัด เป็นคนมีเหตุผล ไม่เชื่อง่าย ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎหมายข้อบังคับ ระเบียบ ขนบธรรมเนียมประเพณี และ นโยบายของรัฐบาลอย่างบริสุทธิ์ใจ
5. ต้องถือว่าโรงเรียนเป็นเสมือนบ้านของตน รู้จักปรับปรุงและ รักษา ควบคุมดูแลให้สะอาดเรียบร้อยอยู่เสมอ
6. มีความสนใจในความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นที่ตนไปทำ การสอน ถือว่า ทุกคนเป็นญาติพี่น้อง ช่วยแก้ปัญหาหรือตอบข้อสงสัยใด ๆ ได้ อย่าง ถูกต้องชัดเจนและมีเหตุผล

¹เมธ เมธสีมา, "บทบาทความรับผิดชอบของครู," วารสารสามัญศึกษา 7 (กรกฎาคม 2518) : 18-21.

7. มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญ
อย่างจริงใจ และชักน่านักเรียนและประชาชนให้มีความจงรักภักดีด้วย

8. เป็นผู้สร้างควมสามัคคี ไม่ทำตนเป็นผู้ทำลายควมสามัคคี¹

ส. ศิวรักษ์ ไก่กล่าวถึง ลักษณะของครูในอุดมคติไว้ดังนี้

1. รู้จักวิชาที่ตนสอนเป็นอย่างดี
2. ส่งเสริมให้นักเรียนสนใจการเรียน
3. ชอบวิชาที่ตนสอน
4. มีความจำดี
5. มีความรับผิดชอบต่อนักเรียนและภาระงาน²

กิลเบิร์ต (Gilbert) มีความเห็นเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดีว่า ครูที่ดี
ต้องประกอบด้วยลักษณะดังนี้คือ ชอบและมีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนเป็นอย่างดี มี
ความรักและสนใจเด็ก ใจกว้าง มีความรู้กว้างขวาง มีความจำแม่นยำ มีอารมณ์ขัน
และมีเมตตาธรรม³

✓ ดันฮิลล์ (Dunhill) ไก่กล่าวถึงลักษณะของครูที่ดีไว้ว่า ครูต้องเป็นผู้มี
บุคลิกภาพดี คือ มีลักษณะเป็นตัวของตัวเอง มีมรรยาทอ่อนโยน มีเสียงนาฟัง มีเมตตา
กรุณา มีอารมณ์ขัน มีความรู้กว้างขวาง มีความกระตือรือร้น และครูที่ประสบผลสำเร็จ
ในการรักษาวินัยในชั้นเรียน จะต้องมึลักษณะพื้นฐาน 4 ประการคือ

1. มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ต่ออาชีพ ทมเทความสามารถเพื่องานอย่าง
แท้จริง

¹สอ อนันตพงษ์, "ครูที่ดี," ประชาบาล 7 (ตุลาคม 2522) : 8-9.

²ส. ศิวรักษ์, "ครูในอุดมคติ," ประมวลบทความเกี่ยวกับลักษณะของ
ครูที่ดี เอกสารประกอบการสัมมนาของกรมฝึกหัดครู, (พฤษภาคม 2516) : 29-42.

³Hignet Gilbert, The Art of Teaching (London : Metheren
Co., 1951), pp. 31-39.

2. เป็นผู้มีความเชื่อถือใ้คงไม่เปลี่ยนแปลงง่าย ๆ พุคจริง
ทำจริงเสมอตนเสมอปลาย

3. มีความสามารถในการตัดสินใจ รู้จักตัวเอง มีวิธีทำงานและมี
การวางแผนในการทำงาน

4. มีประสิทธิภาพในการสอน คือ รอบรู้ คล่องตัว มีทักษะในการสอน
การตรวจผลงาน การจัดชั้นเรียน¹

นอกจากนี้ คัลฮิลล์ ยังกล่าวต่อไปอีกว่า ความสามารถในอาชีพครู ควรมี
พื้นฐาน 4 ประการคือ

1. มีความรู้และทักษะในเนื้อหาวิชาที่สอน และสิ่งที่นักเรียนสนใจ
อยากรู้
2. มีความสามารถที่จะเข้าใจเด็ก
3. มีความสามารถในการ เปลี่ยนแปลงความรู้ที่มีอยู่ให้เหมาะสมกับวัย
ความถนัด และความสนใจของนักเรียน
4. มีความสามารถในการใช้ทักษะการสอนที่จำเป็น เช่น การคัด
ลายมือ การวาดภาพ และการตั้งคำถาม²

กิปลัน และฮันท์ (Gibson and Hunt) กล่าวว่า ครูที่จะปฏิบัติงานได้
ผลดีมีประสิทธิภาพของงานสูงต้องมีลักษณะ 3 ประการคือ

1. ความรู้ (Knowledge) กล่าวคือ ควรมีความรู้ในสายวิชาที่
คนสอนเป็นอย่างดี มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดวิชาความรู้ วัฒนธรรม มี

¹James Dunhill, "Discipline in the Classroom," The Character and Professional and Competence of Teacher (E.L. Bs : Published, 1965), pp. 14-17.

²Ibid.,

ความเข้าใจพัฒนาการของนักเรียน การเรียนรู้ มีเทคนิควิธีสอนแบบต่าง ๆ ตลอดจน
ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน

2. ทักษะ (Skills) ต้องมีทักษะในการใช้ภาษา การเขียน การ
พูด เพื่อให้เด็กเข้าใจได้ง่าย มีทักษะในการเข้าสมาคม และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีทักษะ
ในการค้นคว้าวิจัยและหาความรู้เพิ่มเติม หาทางแก้ปัญหาอย่างถูกต้องหลักวิชาและตรงกับ
ข้อเท็จจริง ตลอดจนมีนิสัยรักงานครู

3. ความสนใจ (Interest) การสนใจนักเรียน สนใจวิชาที่ตน
สอนทุกวิชา มีความสนใจในการสอน สนใจชุมชนคนอื่นเป็นที่ตั้งของโรงเรียน สนใจที่
จะร่วมมือกับเพื่อนร่วมอาชีพ สนใจที่จะพัฒนาอาชีพครูให้ก้าวหน้า¹

ลักษณะของครูพลศึกษาจากทัศนะและความคิดเห็นของนักการศึกษา นักคนกว่า

สมาคมสุขศึกษา พลศึกษาและสันทนาการแห่งประเทศไทย ได้สรุปความ
คิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรการผลิตครูพลศึกษา จากการประชุมสัมมนาหลักสูตรการผลิตครู
พลศึกษา ระหว่างวันที่ 24-25 สิงหาคม 2522 ณ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหา
วิทยาลัย ไว้ดังนี้

1. สถาบันที่ผลิตครูพลศึกษา ควร มีปรัชญาปณิธานการผลิตที่แน่นอน คือ
ต้องให้ครูพลศึกษาเป็นผู้ที่มีความรู้ มีคุณธรรม มีเจตคติ และมีศรัทธาในวิชาชีพ สามารถ
จะพัฒนาสังคมได้คามอุดมคติของวิชาชีพพลศึกษาอย่างแท้จริง

2. สถาบันแต่ละแห่งควรมีวัตถุประสงค์ของการผลิตครูพลศึกษาของตนไว้
อย่างชัดเจน อย่างน้อยที่สุดเมื่อครูพลศึกษาสำเร็จออกมาแล้วควรมีความสามารถดัง
ต่อไปนี้

¹R. Oliver Gibson and Harold C. Hunt, The School
Personel Administration (Boston : Hongton Miffin Co., 1965),
p. 242.

ก. มีความรู้ในวิชาการโดยทั่วไป สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพการณ์ และสิ่งแวดล้อม

ข. มีความรู้และทักษะทางคณิตศาสตร์ สามารถสอนและจัดกิจกรรม ต่าง ๆ ทางคณิตศาสตร์ของโรงเรียนให้บรรลุเป้าประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ค. มีวิสัยทัศน์ของครูพลศึกษา สำคัญในความสำเร็จของบทบาทและหน้าที่ ตลอดจนความรับผิดชอบของครูพลศึกษาที่พึงมีต่อนักเรียน

ง. มีบุคลิกภาพดีและปฏิบัติตามอุดมคติของวิชาพลศึกษาอย่างแท้จริง

จ. ยึดมั่นในคุณธรรมและจรรยาบรรณของวิชาชีพพลศึกษา

ฉ. เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ¹

เกี่ยวกับการผลิตครูสุขศึกษามีความเห็น ว่า แต่ละสถาบันควรมีปรัชญาการผลิตครูสุขศึกษาดังนี้คือ เป็นครูดี มีคุณธรรม มีความรู้ เจตคติและทักษะในการป้องกัน แก้ไข ส่งเสริมและระวังรักษาสุขภาพให้ที่อยู่เสมอเพื่อพัฒนาชีวิตและสังคม จากปรัชญาดังกล่าวนี้นักครูสุขศึกษาควรมีสมรรถนะดังต่อไปนี้

1. มีความรู้ มีเจตคติที่ดีเกี่ยวกับสุขภาพและการปฏิบัติตนให้ถูกต้อง
2. สามารถนำความรู้ไปสอนและดำเนินการเกี่ยวกับโปรแกรมสุขภาพในโรงเรียนได้
3. สามารถเผยแพร่ความรู้ในสถานสุขภาพให้แก่ชุมชนได้
4. มีความสนใจศึกษาและติดตามปัญหา ตลอดจนความก้าวหน้าของวิชาสุขศึกษาด้วยตนเอง

¹ สมาคมสุขศึกษา พลศึกษา และสันตนาการแห่งประเทศไทย, "รายงานการสัมมนาเรื่อง หลักสูตรการผลิตครูพลศึกษาและสุขศึกษาในประเทศไทย," วารสารสุขศึกษา พลศึกษา และสันตนาการ 1 (มกราคม 2523) : 1-4.

บุญเจือ สุวรรณพฤษ์ ไก่กล่าวถึงความสำคัญของบุคลิกภาพของครูพลศึกษา ว่า ครูพลศึกษาคือบุคคลที่มีความรู้ความสามารถพิเศษเฉพาะในทางพลศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาแขนงหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นพิเศษ คือการให้การศึกษาบรมโดยใช้กิจกรรมทางกายเป็นสื่อ เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาทางกาย ทางจิต ทางอารมณ์และทางสังคม โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนได้เป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย ครูพลศึกษาจึงควรมีบุคลิกภาพที่สำคัญ 5 ประการคือ

1. เป็นผู้มีความสุขทั้งทางกายและทางจิต มีความแข็งแรง ว่องไว มีความทนทานไม่เจ็บป่วย มีอารมณ์ดี ไร้เรง ยิ้มแย้มแจ่มใส มีใจหนักแน่น พิจารณาเรื่องราวด้วยเหตุผล ไม่หุนเหิน และมีความยุติธรรม
2. เป็นผู้มีความรู้และทักษะดีในทางพลศึกษา ซึ่งเป็นรากฐานในการสร้างเสริมความเชื่อมั่นแก่ตนเอง ศิษย์และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง
3. รู้เทคนิคในการถ่ายทอดความรู้และทักษะให้แก่ศิษย์เป็นอย่างดี คือ สามารถในการสอนและฝึกทักษะให้แก่ศิษย์อย่างเข้าใจแจ่มแจ้ง และสามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย
4. มีความประพฤติดี เป็นตัวอย่างที่ดีกับศิษย์ เป็นบุคคลที่อยู่ในศีลธรรม และระเบียบวินัย แต่งกายเรียบร้อยถูกต้อง ตามวัฒนธรรมและมีวาจาสุภาพ
5. สังคมดี มีมิตรภาพดีต่อทุก ๆ คน สามารถเข้ากันได้กับทุกฝ่าย ทั้งบุคคลที่สูงกว่า เสมอกัน และผู้ที่ต่ำกว่า รวมทั้งศิษย์ทุกคน¹

วรศักดิ์ เพ็ชรชอบ ไก่กล่าวถึงคุณสมบัติของครูพลศึกษาที่จะสามารถปฏิบัติหน้าที่และภารกิจทางพลศึกษาได้ดี และมีประสิทธิภาพควรมีลักษณะที่สำคัญดังต่อไปนี้

¹บุญเจือ สุวรรณพฤษ์, "ความสำคัญของบุคลิกภาพของครูพลศึกษา," วารสารสุขศึกษา พลศึกษาและสันทนาการ 1 (มกราคม 2523) : 10-11.

1. เป็นผู้ที่มีความรู้ดี ทั้งในค่านิยมทางการศึกษาทั่วไป วิชาครูและวิชาพลศึกษา ในค่านิยมทางการศึกษาทั่วไป ซึ่งเป็นวิชาพื้นฐานที่เกี่ยวกับการมีชีวิตรอยู่ประจำวัน และการเป็นพลเมืองดี เช่น สามารถรู้และใช้สัญลักษณ์ในการติดต่อสื่อความหมาย สามารถรู้และเข้าใจในศิลปะวัฒนธรรม มีความเข้าใจในหลักการและปรัชญาการศึกษาที่ถูกต้อง สามารถเข้าใจลักษณะและความต้องการของนักเรียนแต่ละคนในแต่ละระดับชั้นได้เป็นอย่างดี ส่วนในวิชาพลศึกษาควรมีความรู้ความเข้าใจในความมุ่งหมาย ขอบข่าย ปรัชญา หลักการ วิชาการ เทคนิคและทักษะต่าง ๆ ในวิชาพลศึกษา ทั้งสามารถวิเคราะห์ แยกแยะ เทคนิค และทักษะ ตลอดจนระเบียบข้อบังคับ กติกาการเล่น และทำการสาธิตทักษะที่จะสอนให้นักเรียนปฏิบัติตามได้

2. เป็นผู้ที่มีความศรัทธาในวิชาชีพพลศึกษาอย่างแท้จริง และเชื่อว่าเป็นวิชาที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียน ซึ่งอาจปฏิบัติตนในลักษณะดังต่อไปนี้

ก. เป็นผู้ที่ย่อยากหรือยากเห็นควยการพยายามศึกษาหาความรู้ใหม่ในวิชาพลศึกษาให้ทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอ

ข. เป็นผู้ที่มีความภาคภูมิใจในวิชาพลศึกษา และมีความจงรักภักดีต่อวิชาชีพพลศึกษาอยู่เสมอ เช่น ออกกำลังกายเป็นประจำทุกวัน เล่นกีฬาเพื่ออุทิศตนของการกีฬา เป็นผู้มีน้ำใจรักกีฬา มีบุคลิกภาพสง่างาม แข็งกายควยเสื่อผ้าที่สะอาดเรียบร้อย

ค. อุทิศตนเพื่อให้ได้มาซึ่งผลของการเรียนพลศึกษาของนักเรียน พยายามหาวิธีการสอนต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือนักเรียนทุกคนและทุก ๆ ด้าน

ง. เป็นผู้กระทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อวิชาชีพพลศึกษา ช่วยหนุนบำรุงให้วิชาชีพพลศึกษาเจริญก้าวหน้าอยู่เสมอ

จ. เป็นผู้ที่มีความสนใจในสถาบันวิชาชีพด้วยการ เป็นสมาชิกของสถาบันวิชาชีพ ได้แก่ สมาคมสุขศึกษา พลศึกษาและสันทนาการแห่งประเทศไทย สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย และสมาคมทางวิชาการอื่น ๆ

ฉ. เป็นผู้ที่ยึดมั่นในจรรยาบรรณของวิชาชีพพลศึกษา คือ ยึดมั่นในหลักการของผู้มีอาชีพพลศึกษาที่จะต้องปฏิบัติเพื่อให้ได้มาซึ่งอุดมการณ์พลศึกษา

3. เป็นผู้ที่มีความรู้สึกในความรับผิดชอบสูง ใฝ่แก้ว มีความเป็นห่วงใยในงาน และผลที่อาจจะเกิดขึ้นต่อนักเรียนอยู่เสมอ

4. เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการกระทำหรือร่นสามารถปรับวิธีการสอน วัสดุและสื่อการสอนอื่น ๆ ให้เข้ากับสภาพการณ์ที่มีอยู่

5. เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดีมีสุขภาพสมบูรณ์รวมทั้งการแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่สะอาด ถูกต้อง และเหมาะสมกับกาลเวลา ตลอดจนการออกกำลังกายเป็นประจำ เพื่อให้ร่างกายและจิตใจอยู่ในระดับสมรรถภาพที่สูงอยู่เสมอ

6. เป็นผู้ที่มีคุณธรรม มีจิตใจโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีน้ำใจเป็นนักกีฬา เพื่อจะเป็นตัวอย่างที่ดีในการสอนวิชาพลศึกษา

7. เป็นผู้ที่รักเด็ก มีอารมณ์สนุกสนานร่าเริง ทั้งนี้เพราะว่าการสอนพลศึกษาที่จะได้ผลดีนั้นควรเป็นไปในลักษณะที่เป็นธรรมชาติมากที่สุด กิจกรรมการสอนต่าง ๆ ควรเป็นไปอย่างกันเอง¹

นอกจากนี้ เพื่อให้ครูพลศึกษาเป็นผู้ที่งามพร้อมทั้งกาย วาจา และใจ ควรจะเป็นผู้ที่มีธรรมะประจำใจดังต่อไปนี้

1. มีพรหมวิหารสี่ ใฝ่แก้ว เมตตา คือ มีจิตปรารถนาให้นักเรียนของตนมีความสุข กรุณา คือความพยายามช่วยเหลือให้นักเรียนพ้นทุกข์ มุทิตา คือมีความปีติยินดีในความสำเริงของนักเรียน อุเบกขา คือการวางใจเป็นกลางวางเฉยไม่ลำเอียง ไม่รักหรือมีอคติต่อนักเรียนคนใดคนหนึ่ง

2. อิทธิบาทสี่ ใฝ่แก้ว ฉันทะ คือการมีความรักความศรัทธาและมีความพอใจในการสอน วิริยะ คือมีความมานะพยายามในการสอน การเตรียมการสอนและหาความรู้ใหม่ ๆ จิตตะ คือมีความตั้งใจ เอาใจใส่ต่องาน มีความรับผิดชอบต่อการ

สอนของตน วิมังสา คือเป็นผู้รู้จักใช้วิจารณ์ญาณและปัญญาในการศึกษาค้นหาเหตุผล รู้จักค้นหาวิธีทำตนให้สำเร็จรวดเร็ว

3. สังคหัตถุสี่ คือธรรมะอันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจผู้อื่น ได้แก่ ทาน คือครูพลศึกษาควรจะเป็นผู้ที่ถ่ายทอดความรู้ ความดีให้แก่ศิษย์ด้วยความเต็มใจ ปิยวาจา คือครูพลศึกษาควรจะเป็นผู้ที่เจรจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ ไม่ดุดัน ประหยัด ถ้อยคำและพูดจาให้เหมาะสม อุตถจริยา คือครูพลศึกษาควรจะเป็นผู้มีความประพฤติที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียน การให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ทั้งด้านวิชาการ และส่วนตัว สมานัตตา คือครูพลศึกษาควรจะเป็นกันเองกับนักเรียน ไม่ถือตัวหรือวางตนเกินไป

4. ขันติโสรัจจะ ได้แก่ ขันติ คือความอดทนอดกลั้นต่องานของครูพลศึกษา ซึ่งเป็นงานหนักทั้งกายและใจ ตลอดจนการติดต่อกับบุคคลหลาย ๆ ฝ่าย โสรัจจะ คือครูพลศึกษาควรจะเป็นผู้มีกิริยามารยาทเรียบร้อย มีความสุภาพอ่อนโยน เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน

5. ธรรมะในการวางตนเป็นกลาง ได้แก่ ฉันทาคติ คือครูพลศึกษาต้องไม่มีใจลำเอียงเพราะความรัก โทสาคติ คือครูพลศึกษาต้องไม่มีใจลำเอียงเพราะความโกรธ โมหาคติ คือครูพลศึกษาต้องไม่มีใจลำเอียงเพราะความเขลา ภยากติ คือครูพลศึกษาต้องไม่ลำเอียงเพราะความกลัว

6. การระ คือความเคารพ เป็นคุณธรรมของผู้ที่อยู่ร่วมกัน ครูพลศึกษา จะต้องเป็นผู้ที่มีความเคารพต่อความคิดเห็นของนักเรียน ใจกว้าง ยอมรับและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นให้มากที่สุด

7. สันปรีชธรรม คือธรรมะอันเป็นอารมณ์ของสัตตบุรุษ ได้แก่ ธรรมมัญญตา ความเป็นผู้รู้จักเหตุ อัตถัญญตา ความเป็นผู้รู้จักผล อัตถัญญตา ความเป็นผู้รู้จักตน มัตถัญญตา ความเป็นผู้รู้จักประมาณ กาลัญญตา ความเป็นผู้รู้จักกาล ปริสัญญตา ความเป็นผู้รู้จักประชุมชน บุคคลปโรปริญญตา ความเป็นผู้รู้จักบุคคล¹

¹ วรรคที่ ๑ เพียรชอบ, หลักและวิธีสอนวิชาพลศึกษา (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2523), หน้า 40-45.

สำอังก์ พวงบุตร ไก่กล่าวถึงความจำเป็นที่ครูพลศึกษาจะต้องปรับปรุงคุณภาพของตนเอง และลดข้อบกพร่องต่าง ๆ อันอาจมีขึ้น เพื่อปฏิบัติหน้าที่วิชาชีพครูพลศึกษาและส่งเสริมให้มีคุณภาพสูงขึ้น และไต่สรุปลักษณะของครูพลศึกษาที่สำคัญไว้ดังต่อไปนี้

1. ความรู้ทางวิชาการ ครูพลศึกษาต้องมีความรู้ในเรื่องของวิชาพลศึกษาตามหลักสูตรโดยละเอียดรวมทั้งส่วนประกอบอย่างอื่นที่เกี่ยวข้อง
2. ความสามารถทางด้านการสอน ครูพลศึกษาต้องศึกษาจุดประสงค์ของการสอนแต่ละรายวิชา และสามารถสอนให้ครบตามจุดประสงค์และสามารถอธิบายและจำแนกทักษะต่าง ๆ ได้อย่างละเอียด
3. บุคลิกลักษณะ ครูพลศึกษาต้องเป็นตัวอย่างที่ดีต่อนักเรียน ครูพลศึกษาต้องแสดงบุคลิกให้เป็นที่รักของนักเรียน เช่น สามารถควบคุมอารมณ์ได้เป็นอย่างดี มีความมานะพยายาม สุขุม รอบคอบ สุขภาพสมบูรณ์ สุภาพอ่อนโยน ราบรื่น แจ่มใส พุชชิตถ้อยซื่อคำ กล่าวแสดงความคิดอย่างมีเหตุผล รวมทั้งยอมรับความคิดเห็นที่ถูกต้อง
4. ความมีมนุษยสัมพันธ์ ครูพลศึกษาที่ดีต้องเป็นบุคคลที่สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี
5. มีคุณธรรม และความประพฤติที่ดี เช่น รับผิดชอบในหน้าที่การงาน ไม่เสเพล มีระเบียบวินัย ตรงต่อเวลา เสียสละเพื่อส่วนรวม รับผิดชอบต่อการกระทำของตน ไม่ประพฤติเสื่อมเสียในเรื่องการพนัน และเรื่องชู้สาว
6. มีความเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย ครูพลศึกษาต้องเป็นผู้ยึดมั่นในระบอบการปกครอง อันมีสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ส่งเสริมความรักชาติ และความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน รู้จักหน้าที่ของตนเพื่อส่วนรวม¹

¹ สำอังก์ พวงบุตร, "ความสำคัญของครูพลศึกษาต่อวิชาชีพ," วารสารสุขศึกษา พลศึกษาและสันนทางการ 1 (มกราคม 2525) : 157-158.

มิลเลอร์ และแมสเสย์ (Miller and Massey) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของครูพลศึกษาที่ประสบความสำเร็จว่า จะต้องมีความสำคัญทั่วไป คือ มีบุคลิกภาพที่ปรับตัวได้ มีพื้นฐานทางการศึกษาที่กว้างขวาง มีประสบการณ์เพียงพอ มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ มีมาตรฐานทางศีลธรรมสูง มีสุขภาพทางกายและจิตดี และครูพลศึกษาควรเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน มีความเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล¹

เพป และมีนส์ (Pape and Means) ได้กล่าวถึงลักษณะของครูพลศึกษาไว้ว่า ครูที่มีประสิทธิภาพ คือครูที่ทำงานโดยมีความยืดหยุ่น เข้าใจธรรมชาติของผู้เรียนอย่างกว้างขวาง เข้าใจใช้การพลศึกษาในการเรียนการสอน ใช้ทักษะที่เหมาะสมกับนักเรียนในการสอน รู้อาจะสอนกิจกรรมนั้น ๆ ใ้ได้อย่างไร และตระหนักถึงความซับซ้อนของขบวนการเรียนการสอน ครูพลศึกษาควรมีลักษณะพิเศษ คือมีสุขภาพดี มีการเคลื่อนไหวดี เชื่อว่า การพลศึกษาไม่ใช่เล่นกีฬาอย่างเดียว ต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ และต้องเป็นที่ชื่นชอบของบุคคลทั่วไป พฤติกรรมที่จะช่วยให้เป็นผู้เชี่ยวชาญได้นั้นควรมีดังนี้คือ การส่งเสริมให้ผู้อื่นพูดถึงความสนใจของเขา จำชื่อเพื่อนใหม่และความสนใจของเขาได้ เคารพต่อความคิดของผู้อื่น ไม่เอาตนเองเป็นศูนย์กลาง รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา กระตุ้นคนอื่นให้ทำและพูด มองเห็นความดีของนักเรียนแต่ละคน แสดงความคิดเห็นโดยปราศจากการโต้แย้ง เป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม ให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้อื่นได้ มีอิทธิพลที่จะให้คนมาร่วมทำงานหรือรวมกิจกรรมด้วย วางตนเป็นที่ประทับใจแก่คนทั่วไป²

¹ Arthur G. Miller and Dorothy M. Massey, A Dynamic Concept of Physical Education for Secondary School (London : Prentice-Hall, 1963), pp. 11-12.

² Laurence A. Pape and Louis E. Means, A Professional Career in Physical Education (New Jersey : Prentice-Hall Inc., 1963), pp. 170-216.

เป็นผู้นำ ส่งเสริมสวัสดิภาพของคนทุกคน มีความรับผิดชอบเข้าใจในพฤติกรรมของบุคคลวัยต่าง ๆ เข้าใจพฤติกรรมของสังคม มีความคิดในเรื่องชุมชน มีคุณสมบัติทางสมอง และมีสามัญสำนึกเหนือระดับเฉลี่ย มีสุขภาพเหนือกว่าระดับเฉลี่ย มีเสียงดีและสติปัญญาดี ใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีอารมณ์ขัน และมีความกระตือรือร้นในการทำงาน

ลักษณะของครูทั่วไปจากผลงานการวิจัย

งานวิจัยเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ตีพิมพ์ในประเทศและต่างประเทศเท่าที่รวบรวมได้มีดังนี้

ในปี พ.ศ. 2510 ล้อม ไชยสร ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ตีพิมพ์โดยการสอบถามนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า ครูที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1. พุคจาสุภาพชัดเจน
2. แต่งกายสุภาพเรียบร้อย
3. มีความเมตตาากรุณา เป็นกันเองกับนักเรียน
4. ชยันขันแข็ง ออกทน
5. มีระเบียบวินัย และมีความยุติธรรม¹

ในปี พ.ศ. 2511 มัดหนา ปิยะมาคา ได้สำรวจลักษณะของครูในจังหวัดพระนคร-ธนบุรี ผลของการสำรวจพบว่า ครูที่ดีมีลักษณะ 9 ประการคือ

1. ส่งเสริมให้กำลังใจนักเรียน
2. เมตตาากรุณา

¹ ล้อม ไชยสร, "ลักษณะของครูที่ดีในทัศนะของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510), หน้า 60-61.

3. สอนดี
4. ให้คำแนะนำปรึกษาแก่นักเรียน
5. มีเหตุผลและมีความเป็นประชาธิปไตย
6. มีความยุติธรรมและซื่อตรง
7. ให้ความอนุเคราะห์แก่นักเรียน
8. มีบุคลิกภาพดี
9. มีความสัมพันธ์อันดีกับนักเรียน¹

ในปี พ.ศ. 2518 วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะของครูที่สังคมต้องการ โดยสอบถามนักเรียน ครู ผู้ปกครอง จากทุกเขตในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ครูที่ดีควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความประพฤติดี
2. มีเสียงพูดชัดเจน
3. แต่งกายสุภาพเรียบร้อย
4. พูดจาไพเราะเสมอ
5. มีอารมณ์ขัน
6. มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส²

ในปีเดียวกัน เฉลียว นูรีรักษ์ และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ลักษณะของครูที่ดีในความอำนวยการของหน่วยศึกษานิเทศก์กรมการฝึกหัดครู ร่วมกับวิทยาลัยครู 12 แห่ง ได้ผลการวิจัยดังนี้ ครูควรหมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมให้ทันสมัยอยู่เสมอ และนำความรู้ใหม่ ๆ มาปรับปรุงงาน มีความสามารถในการสอน และรู้จักใช้เทคนิคในการสอน

¹มัดทนา ปิยะมาคา, "การสำรวจคุณลักษณะของครูในจังหวัดพระนคร - ธนบุรี" (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2511), หน้า 107-108.

²วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, ลักษณะของครูที่สังคมต้องการ (พระนคร : โรงพิมพ์สามมิตร, 2518), หน้า 73-85.

แบบต่าง ๆ รวมทั้งการเตรียมการสอนอย่างตั้งใจ มีคุณธรรม เช่น มีความยุติธรรม เมตตากรุณา มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา รักและเอาใจใส่นักเรียน เป็นต้น มีความประพฤติเรียบร้อย มีมนุษยสัมพันธ์ มีสุขภาพดี ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีศรัทธาในอาชีพครู และเข้าใจในกระบวนการปกครองแบบประชาธิปไตย¹

ในปี พ.ศ. 2520 สุวรรณ เนตรยากร ได้วิจัยความคิดเห็นของนักเรียน และผู้ปกครอง เกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และลักษณะที่พึงปรารถนาของครูในระดับมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะที่พึงปรารถนาของครูในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งนักเรียนและผู้ปกครองมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ครูควรมีหน้าตาเข้มแข็งแจ่มใส แต่งกายสุภาพ พูจฉาสุภาพ รู้จักควบคุมอารมณ์ เสียสละฟังซัก และมีความซื่อสัตย์สุจริต คือ ครูควรเป็นผู้มีความยุติธรรม ตั้งใจสอนและเป็นผู้อยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน²

ในปี พ.ศ. 2522 วันดี วุฒิโภก ได้ศึกษาคูณลักษณะของครูอนุบาลในทัศนะของครูใหญ่ ครูและผู้ปกครองในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยปรากฏว่า ครูใหญ่ ครูและผู้ปกครองมีความเห็นว่า ครูอนุบาลจะต้องมีลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. จะต้องรู้จักจัดห้องเรียนให้มีสภาพสนองความต้องการของเด็ก ทั้งทางกาย อารมณ์ สังคมและภาษา
2. ใช้ภาษาได้ชัดเจน พูจฉาสุภาพเรียบร้อย ใช้คำพูดที่เหมาะสมกับเด็ก
3. หน้าตาเข้มแข็งแจ่มใส ร่าเริง ให้ความสนิทสนมเป็นกันเองกับเด็ก รักและเมตตาเด็กโดยทั่วกัน

¹ เฉลียว นูริภักดิ์ และคณะ, ลักษณะของครูที่ดี (กรุงเทพมหานคร : กรมการฝึกหัดครู, 2518), หน้า 192.

² สุวรรณ เนตรยากร, "ความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และลักษณะที่พึงปรารถนาของครูในระดับมัธยมศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า 60.

4. มีความรักและศรัทธาในอาชีพครู
5. ให้เกียรติครูด้วยกัน
6. รักษาความลับของนักเรียน ผู้ปกครองและเพื่อนร่วมงาน
7. มีความรับผิดชอบและเอาใจใส่ในงานของตน
8. มีความซื่อสัตย์สุจริตและยุติธรรม¹

งานวิจัยต่างประเทศเกี่ยวกับลักษณะของครูทั่วไป

ในปี ค.ศ. 1968 เฮลด์ และมัวร์ (Heald & Moore) ได้ทำการศึกษาวิจัยถึงคุณสมบัติของบุคคลที่จะมีอาชีพครูว่า ต้องมีลักษณะทางกายและใจแตกต่างจากอาชีพอื่น ๆ คือ

1. ต้องมีวิจารณญาณ
2. ต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
3. ต้องมีเมตตาและป้องกันคนอื่น
4. ต้องมีความละเอียดปราณีต
5. ต้องมองโลกในแง่ดี
6. ต้องมีอารมณ์คงที่
7. ต้องหลีกเลี่ยงการวิจารณ์คนอื่น
8. ต้องเต็มใจที่จะทำงานมากกว่าคนอื่น²

¹วันดี วุฒิโภก, "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูอนุบาลในทัศนะของครูใหญ่ครู และผู้ปกครองในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า จ-ฉ.

²James E. Heald and Samuel A. Moore, The Teacher and Administrative Relationships in School System (New York : The Macmillan Co., Inc. 1968), p. 142.

ในปีเดียวกัน มัสเซลล่า และรัสช์ (Musella and Rusch) ได้ทำการวิจัยเพื่อหาคุณลักษณะของครูที่สอนอย่างมีประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยอัลบานี นิวยอร์ก โดยตั้งเกณฑ์ว่า อาจารย์ที่สอนที่มีประสิทธิภาพ คือสอนแล้วทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาค้นความคิด วิธีการวิจัย ใช้กลุ่มตัวอย่างนิสิตจาก 3 สาขา คือสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์กายภาพ และชีวภาพ จำนวน 394 คน ให้เขียนบรรยายลักษณะของอาจารย์ที่เค้เคยทั้งใน 3 สาขา ผลปรากฏว่า นิสิตมีความเห็นว่า อาจารย์ควรมีลักษณะ ดังนี้

1. มีความรู้ในเนื้อหาที่สอนอย่างแท้จริง
2. เรียบเรียงเนื้อเรื่องวิชาที่สอนได้อย่างเหมาะสม
3. อธิบายได้ชัดเจน
4. กระตือรือร้นในการสอน
5. แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระและเปิดเผย¹

ในปี ค.ศ. 1970 ไรอัน และคณะ (Ryans and Others) ได้ศึกษาคุณลักษณะของครู โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรจากครูระดับประถมและมัธยม จำนวน 6,197 คน ลักษณะดังกล่าวมี 5 ด้าน 9 ลักษณะดังนี้คือ

1. ด้านพฤติกรรมในชั้นเรียน ประกอบด้วย 3 ลักษณะ ได้แก่
 - 1.1 ลักษณะที่จะให้ความอบอุ่น มีความเข้าใจ มีความเป็นมิตร
 - 1.2 ลักษณะความรับผิดชอบในการทำงานอย่างมีระบบ และสนใจ
 - 1.3 ลักษณะที่มีการกระตุ้น บั่วยุให้เกิดความคิดก้าวหน้า
2. ด้านทัศนคติประกอบด้วย 3 ลักษณะ ได้แก่
 - 2.1 ลักษณะความสนใจในความคิดเห็นของนักเรียน
 - 2.2 ลักษณะความสนใจเกี่ยวกับพฤติกรรมประชาธิปไตยในชั้นเรียน
 - 2.3 ลักษณะความสนใจในความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้อื่น

¹ Donald Musella and Reuben Rusch, "Student Opinion on College Teaching," Improving College and University Teaching 16 (Spring 1968) : 137-140.

3. ด้านทัศนคติต่อการศึกษารวม 1 ลักษณะ คือ
ลักษณะที่ถือการเรียนเป็นศูนย์กลาง (Learning Centered Traditional)
4. ด้านความสามารถทางภาษาประกอบด้วย 1 ลักษณะ คือ
ลักษณะที่เข้าใจภาษาพูดได้ดี
5. ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ประกอบด้วย 1 ลักษณะ คือ
ลักษณะที่มีอารมณ์มั่นคงปรับตัวได้ดี

ผลของการวิจัยได้พบลักษณะที่สำคัญ 9 ลักษณะ คือ

1. การให้ความอบอุ่นและความเป็นมิตร
2. มีความรับผิดชอบ
3. มีความกระตือรือร้นและมีความคิดสร้างสรรค์
4. สนใจในความคิดเห็นของนักเรียน
5. สนใจในพฤติกรรมประชาธิปไตยในชั้น
6. สนใจในความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้ร่วมงาน
7. สอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง
8. สื่อความหมายโดยใช้ภาษาได้ถูกต้อง
9. อารมณ์มั่นคง และปรับตัวได้ดี¹

ในปี ค.ศ. 1971 เลห์แมนน์ และมีเรนส์ (Lehmann and Mehrens) ได้สรุปการสำรวจความคิดเห็นของนิสิตวิทยาลัยเวสต์เทิร์นวอชิงตันสเตท (Western Washinton State College) จำนวน 443 คน นิสิตมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูในอุดมคติว่า มีเกณฑ์สำคัญมากที่สุด 5 ประการ คือ

¹David G. Ryans and Others, Characterices of Teachers (Washington D.C. : American Council on Education, 1970),

1. ความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน ต้องมีความรู้อย่างกว้างขวาง ทั้งความรู้ขั้นมูลฐานและสิ่งใหม่ ๆ เกี่ยวกับวิชาที่สอน
2. มีความสนใจในวิชาที่สอนอย่างลึกซึ้ง มีความกระตือรือร้นค้นคว้าในวิชาที่สอน
3. มีความยืดหยุ่น และมีความสามารถที่จะเสนอบทเรียนเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสนใจ และสนองความต้องการของนักเรียน
4. เตรียมการสอนในวิชาที่ตนสอนอย่างสม่ำเสมอ กำหนดหัวข้อวิชาที่สอน กำหนดวัตถุประสงค์ ตลอดจนรายชื่อหนังสืออ้างอิง
5. ใช้ศัพท์ภาษาใดก็ถูกต้องเหมาะสมมีความสามารถในการอธิบายได้อย่างแจ่มแจ้ง ชัดเจนและคำนึงถึงระดับความสามารถของนักเรียน¹

ในปี ค.ศ. 1974 วิทตี (Witty) ได้ทำการศึกษาลักษณะของครูที่ดี โดยให้นักเรียน 1200 คน เรียงความเรื่อง "ครูที่ได้ช่วยฉันมากที่สุด" พบว่า ครูที่ดีมีคุณลักษณะดังนี้คือ มีทัศนคติเป็นประชาธิปไตย มีความอดทน มีความเมตตากรุณาและเอาใจใส่นักเรียนทุกคน มีความรู้กว้างขวาง มีบุคลิกภาพและกิริยามารยาทที่ดี มีความยุติธรรม มีอารมณ์ขัน เป็นคนเสมอต้นเสมอปลาย สนใจปัญหาและความเดือดร้อนของนักเรียน ชมเชยยกย่องให้กำลังใจแก่นักเรียน มีการยืดหยุ่น และมีวิธีการสอนที่แปลกใหม่²

¹ Irvin J. Lehmann and William A. Mehrens, Educational Research Reading in Focus (New York : Holt, Rinehart and Winston, 1971), p. 136.

² Paul Witty, "An Analysis of a Personality Traits of the Effective Teacher," Journal of Education Research (1974): 662 - 671.

ลักษณะของครูพลศึกษาจากผลงานการวิจัย

ในปี พ.ศ. 2517 จินตนา กลสิกร ได้วิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบความต้องการครูพลศึกษาระหว่างโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ ระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร" ผลการวิจัยปรากฏว่า ครูใหญ่โรงเรียนรัฐบาลต้องการครูพลศึกษาที่เคร่งครัดในระเบียบ พุทธาเดียบชาก มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง และใช้แบบทดสอบไค้กี ซึ่งแตกต่างไปจากความต้องการของครูใหญ่โรงเรียนราษฎร์¹

ในปี พ.ศ. 2522 นานิต บิลมาศ ได้วิจัยเรื่อง "คุณลักษณะของครูพลศึกษาที่พึงปรารถนาโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร" ผลการวิจัยปรากฏว่า ครูพลศึกษาควรมีลักษณะในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านการสอน ควร เป็นผู้มีความรู้ เข้าใจความมุ่งหมายของหลักสูตรทางการพลศึกษา และรู้จักมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของชาติ
2. ด้านสุขภาพทางกายและทางจิต ควร เป็นผู้มีความแคล่วคล่อง ว่องไว และมีสมรรถภาพทางกายดี
3. ด้านวิชาการ เป็นผู้มีความรู้ เรื่องอันตรายที่จะเกิดจากการเรียนกิจกรรมพลศึกษา และเอาใจใส่ป้องกันโรคติดต่อ
4. ด้านบุคลิกภาพ เป็นผู้มีการควบคุมอารมณ์และอดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคทั้งปวง
5. ด้านคุณธรรม ความประพฤติและการมีน้ำใจนักกีฬา เป็นผู้มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน และซื่อสัตย์สุจริต
6. ด้านมนุษยสัมพันธ์ ปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นได้ดี และให้ความร่วมมือในกิจกรรมพลศึกษาของนักเรียน

¹จินตนา กลสิกร, "การเปรียบเทียบความต้องการครูพลศึกษาระหว่างโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517), หน้า 78.

7. คำนการอบรม การปกครองและการ เป็นผู้นำ เป็นตัวอย่างที่ดี และรักษาความลับของนักเรียน

8. คำนการ เป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย เป็นผู้ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรักษาความลับของทางราชการ

9. คำนความเชื่อมั่นในตนเอง และเป็นตัวของตัวเอง เป็นผู้มีความภาคภูมิใจในอาชีพ มีศีลจะและซื่อตรงต่อตนเอง

10. คำนการกีฬา และความสามารถทางการกีฬา เป็นผู้ที่สามารถสอน และเข้าร่วมกิจกรรมพลศึกษาได้หลายอย่างและมีลักษณะท่าทางของนักกีฬา¹

ในปี พ.ศ. 2523 อนันต์ เอียวเจริญ ได้วิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูและครูพลศึกษา เกี่ยวกับสมรรถภาพของครูพลศึกษา ผลการวิจัยปรากฏว่า ครูพลศึกษาควรมีสมรรถภาพที่สำคัญในค่านต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. สมรรถภาพค่านความเข้าใจ และการใช้หลักสูตรการสอน และการบริหารงานค่านวิชาการ

2. สมรรถภาพค่านการปกครองชั้นเรียนและการแนะแนว

3. สมรรถภาพค่านการมีมนุษยสัมพันธ์

4. สมรรถภาพค่านบุคลิกภาพ และความรับผิดชอบต่อนักกีฬา

5. คำนการมีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ

6. คำนความซื่อสัตย์สุจริตต่อนักกีฬาที่ทำงาน ให้ความช่วยเหลือ

ปรับปรุงวิชาชีพของตนเอง

7. คำนการมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบสูง

8. คำนความยุติธรรม การตรงต่อเวลาและมีเหตุผล

9. คำนการสอนและการช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน

¹ วนิต บิลมาศ, "คุณลักษณะของครูพลศึกษาที่พึงปรารถนาสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 266-268.

10. ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพของตน¹

งานวิจัยต่างประเทศที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับลักษณะของครูพลศึกษาเท่าที่รวบรวมได้มีดังนี้

ในปี ค.ศ. 1967 นิกสัน และคณะ (Nixon and Others) ได้รวบรวมคุณสมบัติของครูพลศึกษาที่ศึกษางานวิจัยของบุคคลต่าง ๆ สรุปได้ว่า ครูพลศึกษาที่ดีนั้นควรมีลักษณะดังนี้

1. ปรับตัวได้ดี
2. เฉลียวฉลาดคอยากรู้อยากเห็น และสนใจสิ่งต่าง ๆ
3. เป็นที่ฟังของคนอื่น ๆ
4. ซื่อสัตย์
5. รอบรู้
6. ยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น
7. ตัดสินใจได้ดี
8. ให้ความร่วมมือ
9. คอสู
10. เป็นที่ชื่นชอบแก่บุคคลที่พบเห็น²

ในปี ค.ศ. 1972 บิวเจอร์ (Bucher) ได้กล่าวถึงการสำรวจคุณสมบัติครูพลศึกษาที่เด็กวัยรุ่น อายุ 14-18 ปี เชื่อว่ามีความจำเป็นสำหรับผู้นำไปในนิวยอร์ก

(ปี ค.ศ. 1960 คือ

¹อนันต์ เอียวเจริญ, "ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู และครูพลศึกษาเกี่ยวกับสมรรถภาพของครูพลศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า ๔-๖.

²John E. Nixon, Lance Flanagan and Florence S. Frederickson, An Introduction to Physical Education (Philadelphia W.B. : Sunders Co., 1967), p. 5.

1. มีความคิดดี 29 เปอร์เซ็นต์
2. ทำงานร่วมกับกลุ่มได้ดี 24 เปอร์เซ็นต์
3. มีความรู้และทักษะ 22 เปอร์เซ็นต์
4. ความสุภาพเรียบร้อย ความประพฤติดี 22 เปอร์เซ็นต์
5. มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป 21 เปอร์เซ็นต์
6. รูปร่างหน้าตาดี รู้อะไรรอบตัว 16 เปอร์เซ็นต์
7. แข็งแรง เป็นนักสู้ที่ดี 10 เปอร์เซ็นต์

จากนั้นเขายังได้สำรวจทัศนคติของกลุ่มครูในอนาคตของสหรัฐอเมริกาที่มีต่อการสอนพลศึกษาว่า ครูอาจประสบผลสำเร็จตามเกณฑ์การสอนได้ ถ้ารวมกิจกรรมเป็นกลุ่ม เป็นสมาชิกของชุมชนต่าง ๆ รู้จักชนิดของคน มีความเห็นอกเห็นใจ มีเพื่อนอยู่ในวงกว้าง และแสวงหาเพื่อนอยู่เสมอ ชอบศึกษาหาความรู้จากวิชาต่าง ๆ และศึกษาหาความรู้ก่อนที่จะสอน มีอารมณ์ขัน มีสุขภาพทางกายและจิตดี ชอบช่วยเหลือผู้อื่น และเป็นผู้นำกลุ่มเสมอ ๆ¹

คอทรี (Daughthrey) ได้กล่าวถึงงานวิจัยในหนังสือ Today's Health ปรากฏว่า 9 เปอร์เซ็นต์ของครูปัจจุบันเป็นผู้ที่ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมไม่ได้ ครูพวกนี้จะก่อให้เกิดปัญหาขึ้นในชั้นเรียน ครูที่ปรับตัวได้ดีจะมีความสุขในอาชีพ มีความกระตือรือร้น ทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีเป็นกันเอง ซึ่งมีความจำเป็นต่อการเรียนการสอนอย่างมาก²

นอกจากนี้ คอทรี ยังได้กล่าวถึงงานวิจัยของ บาร์ริการ์ (Barrigar) ซึ่งเขียนในหนังสือที่เกี่ยวกับผู้อำนวยการทางวิชาพลศึกษา มีชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า

¹Charles A. Bucher, Foundation of Physical Education (Saint Louis : Mosby Co., 1972), pp. 560-597.

²Greyson Daughthrey, Effective Teaching in Physical Education for Secondary School (Philadelphia : Saunders Co., 1973), p. 68.

"Director of Physical Education" โดยส่งแบบสอบถามไปยังอาจารย์ใหญ่ และผู้บริหาร 70 เมือง เพื่อให้เขาตอบว่าครูพลศึกษาที่เขาปรารถนาควรมีคุณสมบัติ เช่นไร ซึ่งได้คำตอบดังนี้

1. มีบุคลิกภาพที่ดี ลักษณะที่ดี มีอารมณ์มั่นคง
2. มีวุฒิทางพลศึกษาก่อนที่จะทำการสอนพลศึกษา
3. มีภูมิหลังด้านวัฒนธรรมกว้างขวาง
4. เข้าใจและชื่นชมสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการสอน
5. สนใจในการสอนเด็กมากกว่าการสอนเนื้อหา
6. มีรากฐานในการวางแผนเกี่ยวกับการเรียนรู้ คือ มีความรู้เกี่ยวกับความเจริญเติบโตของเด็กและพัฒนาการของเด็ก
7. มีประสิทธิภาพในการสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก เพื่อนครู และผู้ปกครอง
8. เข้าใจภาระหน้าที่ของงานการพลศึกษาที่หลักสูตรได้กำหนด และสนใจโปรแกรมทั้งหมดของโรงเรียน
9. สนใจในวิชาชีพของตนเอง และพยายามปรับปรุงวิชาชีพ
10. สามารถบอกความหมายทางการพลศึกษาแก่คนอื่นได้
11. สาธิตกิจกรรมเป็นที่น่าพอใจแก่เด็ก
12. มีคุณสมบัติในการสาธิตทักษะเบื้องต้น และการเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของกิจกรรมพลศึกษา
13. มีความเป็นอิสระ และบุคลิกธรรม ตอนักเรียนทุกคน โดยเฉพาะเด็กที่พิการ และเด็กที่มีความสามารถต่ำกว่าปกติ¹

¹ Ibid., p. 79.